

Till sist ...

kan man fråga sig om vi verkligen behöver en ny gymnasieutredning nu igen. Det har genomförts två stora gymnasiereformer på mindre än tolv års tid, och nu aviseras nya genomgripande förändringar. Elva sakkunniga skall fundera på vilken sorts gymnasieskola vi behöver på 1980-talet.

Det är intressant att se den pedagogiska debattens vågrörelser och hur de får genomslag i skolororganisationen. Periodvis är enhetligheten ett s k övergripande mål. Så var det när enhetsskolan diskuterades på 1950-talet, och så har det periodvis varit också tidigare. Den gemensamma referensramen, det gemensamma lärostoffet osv anses vara viktigt, eftersom alla elever då får det slags jämlika start i livet som anses befrämja social utjämning.

Men periodvis är det inte alls enhetligheten, utan mångfalden, som skall eftersträvas. Så har det exempelvis varit när den nya högskolan har debatterats. Det fina är då inte längre den gemensamma referensramen i form av någorlunda gemensamma förkunskaper, utan *skillnaderna* i bakgrund. De anses garantera en "mångfacetterad" utbildningssituation.

Naturligtvis ligger det en del i såväl det ena som det andra synsättet. Vem vill förneka att det är värdefullt när människor har någorlunda gemensamma referensramar? Det underlättar självfallet umgänget och den ömsesidiga förståelsen mellan människor. Och vem vill förneka att det kan ligga ett värde i att äldre studerande med erfarenhet från arbetslivet blandas med unga studenter vid universiteten? Hade det funnits ett större inslag av sådana äldre studerande vid slutet av 1960-talet, så hade den s k studentrevolten kanske inte tagit sig fullt lika groteska uttryck.

I direktiven till gymnasieutredningen skymtar emellertid något som skulle kunna betecknas som mångfald i tvångströja. Det är ingen bra lösning man är ute efter. Unge-

fär så här är det tänkt att fungera.

Den principiella uppdelningen på teoretiska linjer (motsvarande det som vi tidigare kallade gymnasium och fackskola), och yrkesinriktade linjer (som tidigare gick under benämningen yrkesskola) skall försvinna. För att möjliggöra tanken på återkommande utbildning skall i fortsättningen alla utbildningsvägar inom gymnasieskolan ge både studie- och yrkesförberedelser. Eventuellt tänker man sig att sammanföra treårig naturvetenskaplig och fyraårig teknisk linje med exempelvis tvåårig fordonsmekanisk och byggteknisk m fl linjer till en teknisk-naturvetenskaplig utbildningsgång. Där skall alla, oavsett om de tänker bli toraxkirurger eller murare, få lära sig både matematik och murning. Ingen skall få en enbart studieförberedande eller enbart yrkesinriktad utbildning. Alla skall undervisas både teoretiskt och praktiskt.

Jag har avsiktligt karikerat tankegången, för att idén skall framstå tydligt. Riktigt så här blir det kanske inte. Men huvudmålet – att bryta upp skiljelinjen mellan teoretiska och praktiska studiegångar – framstår alldeles klart i direktiven.

Vidare kan resultatet bli att gymnasieskolan organisatoriskt "atomiseras". Det skall vara möjligt att gå ut och in i utbildningarna som genom svängdörrar. Samordning med den kommunala vuxenskolan och arbetsmarknadsutbildningen skall eftersträvas. Linjerna skall kunna delas upp i mindre bitar, där de studerande stiger av efter vissa etapper, för att eventuellt komma tillbaka till nästa etapp efter mellanliggande yrkesverksamhet. Lätt att organisera praktiskt blir det säkert inte.

Om nu alla teoretiska linjer avskaffas kommer i realiteten den sista lilla resten av det gamla läroverket – vars syfte var att förbereda för högre studier – att försvinna. Vilket intellektuellt bagage framtidens "studenter" i så fall får med sig till universiteten är lätt

att föreställa sig. Det är synd att man på det här sättet ger sig på att slita gymnasieskolan i småbitar. Reformivern vore värd ett bättre föremål.

Ty bakom gymnasieutredningens direktiv ligger åtminstone *en* riktig tanke, nämligen att en renodlat teoretisk undervisning inte alls passar alla elever, och att viss praktisk utbildning skulle vara nyttig även för de elever som i och för sig har lätt för det teoretiska. Men att rätta till detta förhållande genom åtgärder i gymnasieskolan är ju ändå att angripa problemet från fel håll. Skillnaderna i intresse- och begåvningsinriktning visar sig ju långt tidigare, och skolledan finns hos många fullt utbildad redan i början av högstadiet.

Det är i grundskolan, gärna redan i de första klasserna, som vi skulle behöva en kombinerad teoretisk och praktisk undervisning i matematik och fordonsteknik – inte i gymnasieskolan, när de flesta redan har sin framtidsinriktning någorlunda klar. Om man ordnade grundskolans undervisning så, att alla elever tydligt kunde se sambanden mellan teori och tillämpning, skulle man förmodligen inte behöva bekymra sig så mycket för elevernas val av gymnasielinje. En grundskola som ger alla åtminstone något som kan upplevas som meningsfullt, borde inte behöva producera massor av elever som sedan endast med yttersta svårighet kan fås att fortsätta sin utbildning i gymnasieskolan.

Principiellt tycker jag också att det vore tilltalande om även svenska ungdomar någon gång under sin skoltid fick möta det ögonblick då de själva fick välja utbildningsväg fritt, och där enbart håg, fallenhet och framtidsplaner fick vara avgörande. Där inga pekpinningar om "prestigeutbildningar", "könsbundna val", osv utdelades, utan där den enskilde för en enda gångs skull behandlades som individ och inte som en del i underlaget för utbildningssociologiska reformambitioner.

Detta är förvisso inte vad den nya gymnasieutredningen syftar till. I stället skall det nu rullas nya stenar i vägen för de elever som vill gå rakt på ett utstakat mål utan tidsödande omvägar. Lägg här till det systematiska missgynnandet av unga studenter genom både det nya kvoteringsystemet vid antagning till högre utbildning och det ofördelaktiga studiemedelssystemet. Man anar då konturerna av en utbildningsstrategi, som på sikt kan komma att avskaffa "studenter" i traditionell mening.

Det är nog också ett av socialdemokratins, måhända icke klart uttalade, mål med utbildningsreformerna. För socialdemokraterna ligger det inget egenvärde i att ha en ung och kritisk intelligens, snarare tvärtom. Kan man genom nya hinder "reformera bort" studenterna, så är det bara välkommet.

Studenter har ju numera inte ens vett att rösta socialdemokratiskt.